

II. PRIOPĆENJA

Johannes Regner, Graz QUO VADIS, EUROPO?

Europska društva i Crkve veoma su bolesni - što i nije potrebno nadugo obrazlagati. Mnogostruki su poticaji i pokušaji da se počne s liječenjem, ali ti pokušaji ne pogađaju sâmo žarište bolesti. Mnogi se zadovoljavaju s liječenjem simptoma bolesnih društava i bolesnih Crkava. Treba pronaći samo žarište, a onda i adekvatan lijek. Na to su pozvane u prvom redu kršćanske Crkve.

Papa Ivan Pavao II. je u više navrata naglasio da *europske Crkve trebaju dati autentično kršćanski doprinos pri stvaranju buduće zajednice »Europe naroda« u slobodi, pravdi, miru, demokraciji i ljudskom dostojanstvu.*

Neće biti u tome uspjeha ako svaki očekuje da će tu zadaću netko drugi ispuniti. Svaki pojedini kršćanin treba to osjetiti svojom zadaćom. Još uspješniji će rad biti ako se pojedinci povežu u manje i veće skupine.

U tom ozračju i s takvom kršćanskom sviješću osnovan je *Europa-Forum Graz-Senj*¹. On želi biti forum za razgovor i akciju, koji će pokušati dati svoj doprinos gornjem zadatku, kako bi se

¹ Objavljujemo ovdje razmišljanje našeg suradnika iz Austrije *Johannesa Regnera*. On je već dvadeset godina tijesno vezan uz Hrvatsku, pogotovo uz područje Hrvatskog primorja i Like. Osnovna je njegova ideja da je Hrvatska u vrijeme komunističke vladavine pretrpjela veliku duhovnu i materijalnu štetu i mnogo toga je u njoj nastradalo što je u demokratskom svijetu spašeno. Sada bi trebalo to »presaditi« u Hrvatsku. No, jednako naglašava da su neke vrednote u Hrvatskoj ne samo spašene nego i doživjele znatan razvoj za vrijeme komunizma, a njih je Europa već izgubila. Njima bi Hrvatska mogla obogatiti europsku demokraciju. Da se pospješiti ta izmjena sačuvanih vrednota, Regner je u *Grazu osnovao »Europa-Forum«*, a želi da se tako nešto razvije i kod nas, ističući prikladnost Senja za sjedište takve ustanove. Zato on ovdje govori o zadacima »Europa-Forum Graz-Senj«. U ovom svom radu Regner daje svoje viđenje u prvom redu Europe ali i ostalog »svijeta-sela«, te sugerira na koji način bi se moglo liječiti postojeće društvo. Objavljujemo njegova razmišljanja sa željom da ona dođu do što šireg kruga čitatelja i istomišljenika, kako bi poticajna ideja mogla što prije prerasti u perspektivno radno tijelo (Ur.).

pristupilo što prije i što uspješnije ozdravljanju u korjenu različitih smrtonosnih bolesti, tražeći lijekove *na izvorima židovsko-kršćanske predaje*.

Dakako da je prvi zadatak da se dade ona glavna *dijagnoza bolesti današnjeg društva*. Kada se u tome dođe do jasnoće, potrebno je odmah pristupiti pojedinačnim zahvatima prema metodi: »*uoči - procijeni - radi*«.

U svom radu mi se obraćamo nosiocima odgovornih službi na svim društvenim i crkvenim područjima i u svim grupacijama, s osobitim naglaskom na mladež i mlade obitelji.

Samo *civilizacija ljubavi* ima izgleda na zdravlje, spasenje i oslobođenje od raznih saveza koji vode prema smrti. Takovoj - uvijek novoj - civilizaciji ljubavi davati poticaje, i pokušavati da se to na različitim razinama i dijelovima društvenog i crkvenog života što radikalnije provodi u praksi. *Susret - razgovor* kao izmjena gledišta i iskustava, aktivnosti i simboličke aktivnosti, politički rad, proizašao iz mističkih dubina, od mistike praćen i kontroliran, *na osnovi židovsko-kršćanske slike svijeta, slike čovjeka i slike Boga*. Na osnovi toga tražiti i programirati liječenje društva - to je naš program. Pri tom posebno težište stavljamo na stvarnosti koje svakodnevno proživljavamo, prije nego na znanost i tehniku. A sve se hitnijom pokazuje potreba za takvim mišljenjem i djelovanjem koji u sebi imaju *proročki momenat* i uputu.

Djelomične stvarnosti trebaju biti kao takve jasno i jednoznačno prepoznate, a njihovo uključivanje u cjelinu pokazuje se posebno hitnim. Pri čemu je za sretan suživot neizostavno *slaganje u nekim osnovnim vrednostama*. U gradnji kuće za Europu treba najprije naći građevni materijal za njenu »*piramidu vrednota*«.

Decentralizacija, subsidijarnost i povratak na ljudsku mjeru, napuštanje svake gigantomanije, pokazuje se na svim područjima kao zakon ovoga časa. Kako Europu smjestiti u ovom svijetu, to treba biti mjera za svaku djelatnost. *Svaki je, naime, čovjek suodgovoran* za cijeli »*svijet-selo*« sa 6 do 7 milijardi stanovnika.

Svaki čovjek se bavi politikom, i svojim činima i svojim propustima. Preživjeti možemo samo zajednički, a ne pojedinci na račun drugih. No ne smije se stvarati panika, premda je u nekim dijelovima već pet minuta poslije dvanaest. Panika utire put nekontroliranim radnjama.

Nadu treba tako obrazlagati i živjeti da ona bude svijetlo u traženju smjera i snaga u djelovanju. Što prije treba *pronaći ravnotežu* između unutrašnjega i vanjskoga. A dijalektiku između gornjega i donjega treba nanovo premisliti.

Duh i materija - *duhovni materijalizam* - prapočelo produhovljenog Erosa, nasuprot seksizmu i platonizmu u čovjekovom susretu sa samim sobom, sa svijetom (prirodom) i Bogom mogli bi pomoći braku i obitelji, kulturi i religiji da steknu nove životne snage i da prežive.

Službe krivim bogovima u našoj epohi treba staviti na spisak i raskrinkati njihove smrtonosne posljedice.

Potrebno je što prije formulirati i prakticirati i *kontrolirati etiku i moral* koji nam omogućuju da preživimo. To primjenjivati u politici, privredi, znanosti, školstvu, kulturi i Crkvama. Gušimo se u *pozitivizmu* i bar u praksi smo već zaboravili da *integriranje* onoga *negativnoga*, kao i negacija negativnoga, *predstavlja važnu pozitivnu vrednotu*. To znači da treba *umjeti integrirati bolest, rat, nemoć, pa i smrt*, a negacija rata, laži, neprijateljstva i ostalih negativnosti - sve to ima pozitivnu vrijednost. Taj put treba propagirati i prakticirati. Ako idemo za *vanjskom revolucijom* koja od prijašnjih gospodara pravi sluge i obrnuto, to rađa samo gorkim razočaranjem, dok *unutarnja revolucija*, kod koje svaki polazi najprije od sebe samoga, vodi nas u svijetlo novih spoznaja i uvodi u novo djelovanje.

Treba pokazati *što činiti a što ne činiti* da bismo preživjeli. Ali granicu između jednoga i drugoga trebamo povući zajednički, demokratski i u slobodi. Bez univerzalnog duha i univerzalnog horizonta djelovanja te čvrstog uvjerenja da svaki čovjek danju i noću doprinosi tome da je u ovom svijetu svjetlije ili tamnije, ne može se ići. U *znanosti* je potrebno propagirati na najširoj bazi odgovornost za posljedice primjene stečenih spoznaja.

Pokušaje susreta predstavnika raznih disciplina u duhu izgubljene »*Universitatis Litterarum*« trebalo bi prakticirati odvažnije i češće i na široj osnovi. Crkve trebaju što prije otkriti svoju služinsku i ozdravljujuću funkciju i ostvarivati je, a odložiti ulogu muzejskog čuvara.

Pretpostavka za Crkvu koja ozdravljuje jest da ona želi biti *samo siromašna Crkva, koja ustraje u različitim progonima, solidarna sa siromašnima, a bespravnima uvijek svoj glas daje*. Crkva koja, svjesno

i oduševljeno, u dijaspori ove svjetske situacije i u stranoj pustinji ovosvjetskog trenutka, *slijedi svoga Gospodina, siromašnog i bez domovine, s laganom prtljagom na putu kroz treće tisućljeće*, postat će ona - što je više nego hitno - bliza siromasima. Predstojnici tako siromašne Crkve postaju onda na svim razinama blizi pomoćnici i tješitelji, a prije svega duhovni vođe i predvodnici.

Naviještanje evanđelja je u biti postavljanje u pitanje i kritika, dar i zahtjev. Kritika društvenih područja i nadležstava samo je onda vjerodostojna, i kao takva može biti prihvaćena, ako se Crkva najprije pusti da bude vođena od evanđeoske riječi i provodi samokritiku, npr. da pruža plodove svoje svagdanje pokore i obraćenja i stavlja se na službu čovjeka kroz djelotvornu ljubav, i tako u svojoj predanosti za druge postaje ljudima pojedine sredine ogledalo istine i ljubavi.

Crkva mora najprije biti svjesna činjenice da je bolesna i da joj je potrebno *ozdravljenje po Božjemu Duhu*, prije nego svoje ozdravljajuće moći - koje nema od sebe - vjerodostojno ponudi društvu.

Vrijeme omasovljenja nosi sa sobom i izuzetne pogodnosti za pojedinačne ljude, koji su spremni do mučeništva živjeti vjerodostojno svoju vjeru i nadu, svoj život za druge, i onim što jesu i onim što rade, te tako - nasljeđujući rassetog i uskrslog Krista - ići ispred i voditi ostale.

Europa-forum obraća se svim ljudima dobre volje iz svih religija i naroda, poziva na razgovor i izmjenu iskustava i pogleda, omogućuje formalne i neformalne susrete te prakticira i osokoljuje za novu, ozdravljajuću praksu, dakako, parcijalnog dometa.

Europa-forum ide za tim da se uspostavi suradnja i izmjena poticaja i iskustava među sličnim ustanovama cijele Europe i traži odgovarajuće članove u svim europskim nacijama. Povremeno će izdavati publikacije za daljnje širenje tih pogleda i prakse u svim mass-medijima.

Čovjek je ili izvorište života ili opustošitelj za sebe, za svoje bližnje i za cijeli kozmos, odnosno, jedno i drugo u različitim periodama svoga života. Njegovu odgovornost za posljedice svoga mišljenja, govora i rada treba što hitnije ponovno posvijestiti i učvrstiti. *Ali svaki čovjek je odgovoran i za posljedice svoje šutnje, svojega ne-mišljenja, polovičnog ili krivog mišljenja i svojih propusta.*

Samo Duh oživljuje! Samo Duh sve obnavlja, - Duh koji djeluje u ljudskoj slabosti i u odvažnosti da se kroz ljude ljudima služi. Tako bi

za nas trebala postojati samo jedna jedina briga: *ne gasiti Duha, ostati posuda Duha Svetoga, ostvarivati u sebi prazninu koju će on ispuniti. Snagom Duha sve više onemogućivati razarajuće sile, onemogućivati ih i pustiti da ih nestvoreno svijetlo uništava, te sve centrifugalne sile podrediti iskonskoj sredini*, - to je rad koji ne bi smio prezati pred nikakvim naporima.

Ozdravljenje cijelog kozmosa u njegovim pojedinačnim stvarnostima na svim razinama ovisi o tome hoće li on u cijelosti ostvariti »dobitak središta«, pri čemu te pojedinačne stvarnosti treba podrediti *jedinom središtu kozmosa* i da u slobodi ostanu čvrsto povezane s tim središtem.

Djelomični uspjesi tog »dobitka središta« odgovaraju tada djelomičnim uspjesima *univerzalnog ozdravljenja*. I tako se korak po korak ide prema *sveopćem ozdravljenju*.

Potrebno je neprestano otkrivati i iskoristiti to prikladno vrijeme (kairos), pravi čas za susret i za povlačenje, *za akciju i meditaciju*, za - iz mistike nastale - političke čine i simboličke akcije i s time nužno povezane *pasije*, općenito je od silne važnosti. Mi smo prečesto u tome ili prekasni ili prerani zbog naše bolesti, nestrpljenja i oholosti. Do spoznaje istine dolazi se kroz djelovanje u istini i iz djelovanja u istini - što je veoma često zaboravljeno iskustvo.

Ljudski napredak u slobodi i dostojanstvu može se ostvariti samo na osnovi žive tradicije općeljudskoga i općepovijesnog iskustva. A jedinstvena snaga bogočovječjeg zauzimanja u središtu vremena ostaje glavni izvor svakog usmjerenja i svakog života.

Židovsko-kršćanski Bog objavljuje se u povijesti pojedinca, skupine i naroda - i samo ondje. Zbog toga su »znakovi vremena« i njihovo ispravno značenje u okviru cijele povijesti glavne točke usmjerenja svakog činjenja i ne-činjenja u kairosu sveukupne situacije jednog naroda i zajednice naroda, našega »svijeta-sela«.

»Ne gasite Duha!« (1 Sol 5, 19) Ako kroz našu djelatnost i kroz naše životno pikazanje uspijemo otvarati prostore u svijetu gdje će ojačati plamen Duha Svetoga - to je vrijedno svake žrtve.